

Predigt von

Prof. Dr. Gordon Spykman 1926 – 1993,

meinem verehrten Freund und Lehrer,

gehalten am 25. August 1968 in Emlichheim.

Handschr. vom Band gjb ca. 1970, getippt gjb 15.02.2014

Jona 4, 2 – 4

Als grondslag van de bediening van Gods woord wil ik U aandacht vestigen op deze woorden uit Jona, hoofdstuk 4 van het tweede tot en met het vierde vers:

Want ik wist, dat Gij een genadig en barmhartig God zijt, lankmoedig, groot van goedertierenheid en berouw hebbende over het kwaad.

Nu dan, HERE, neem toch mijn leven van mij, want het is beter te sterven, dan te leven.

Maar de HERE zijde: Zijt gij te recht vertoornd?

Gemeente van onze Heere Jezus Christus,

wat doen wij hier toch eigenlijk? Als gemeente samen in de kerk? Waar gaat het toch om in de kerkdienst? Gaat het niet hierom, dat wij met heel ons leven ons telkens stellen voor de spiegel van Gods woord? Want **heel die Bijbel en ook het boek Jona is een grote spiegel**, waarin wij God leren kennen en onszelf leren kennen en daardoor ook de zin van ons dagelijks leven leren kennen.

Maar als wij dan zo week in en week uit in deze spiegel van Gods woord kijken, dan moeten wij soms lachen, soms huilen. Soms moeten wij lachen, daar wij dachten, dat wij zo groot waren, terwijl het blijkt, dat wij maar hele kleine nietige mensjes zijn. En soms moet wij huilen, als wij weer ontdekt worden aan de verlorenheid van ons leven.

Dat lachen en dat huilen, dat ligt niet aan de spiegel, maar dat ligt aan ons zelf, omdat wij zo vaak scheef staan tegenover de spiegel van Gods woord. En als wij dan weer eerlijk door middel van deze spiegel God leren kennen, dan moeten wij ook weer soms lachen en soms huilen.

Lachen, omdat God vaak zoo heel anders is, dan wij hem voorstellen. De grimmige God van toren en onuitblusbare gramschap, die zonder blikken of blozen hele steden in puinhopen gooit, zo als sommige mensen hem voorstellen: Die God blijkt in deze spiegel van het boek Jona een God te zijn door vergevende liefde bewogen, die tot het uiterst bezorgd is over een stad, die bezig is, zich zelf de kelder in te werpen.

Daar tegenover staat dominee Jona, die de liefde en de genade van God aan de wereld moest bekend maken, maar die in werkelijkheid een onbekeerlijk mens is. Zonder vergeving gezindheid, zonder barmhartigheid, die zelfzuchtig het evangelie behouden wil voor zijn eigen.

En zo leeft hij in protest tegen de goddelijke barmhartigheid en hij verbergt de liefde Gods door zijn eigen bittere houding tegenover Ninive. Jona, als lid van het volk Israel heeft niet

ingezien, dat God een heiland wil zijn voor alle mensen en dat zijn reddingsplannen de hele wereld omspannen.

Hij is ook het woord vergeten, dat God tot Abraham gesproken heeft: In U zullen alle kinderen, alle geslachten gezegend worden. Dus wil hij Gods genade beperken zelfs tegen het woord van God in, zelfs tegen het uitdrukkelijk bevel van God in.

En nu, gemeente, **moeten wij ons zelf in Jona gaan zien**. Ons zelf, zoo als wij vaak zijn: zelfverzekerde kerkmensen, die rustig slapen, terwijl de wereld ondergaat.

Maar toch, in deze hele geschiedenis van Jona speelt de humor van God, die ondanks de onwil van deze weerspannige profeet een wereldstad redt. En zoo klinkt de lach van God boven het knoeiwerk van de mens.

Als wij dan de kerk, de gemeente en ons zelf in Jona leren herkennen, dan is het echt om te huilen, hoe wij vaak zoo traag zijn, te geloven in het genade werk van God.

Jona, zullen wij hem nu vanmiddag gaan zien – en dan onze protesthouding tegenover de goddelijke genade gaan opgeven? En boven Jona zullen wij dan de onvolprezen liefde Gods belijden en dat tot uitdrukking brengen in ons leven? Daar gaat het hier om. En ik wil U Gods woord bedienen over Ninive door Jona, nee, door God bekeerd.

Laat ons even **de voorgeschiedenis** goed onder het oog nemen: Dominee Jona, Gods profeet, had de opdracht gekregen, om naar de stad Ninive te gaan, om voor de inwoners van deze stad preken te houden en tegen deze stad een vlammend protest uit te spreken, omdat de zonde van deze stad tot de hemel schreeuwde om oordeel en vergelding.

En inderdaad, geestelijk en moreel was deze stad heel slecht en boos. Als hoofdstad van een wereldrijk leefde daar de machtshonger, die geen grenzen kende. Het was een roversnest. En ook Israël viel onder de heerschappij van deze macht.

Is het dan een wonder, dat een recht gearde jood zo als Jona deze stad haten zou, en maar een wens kende: O God, vaag heel die stad en heel dat rijk van Uw aarde weg!

Maar waarom ging Jona dan niet heel graag op Gods bevel in, om Gods oordeel tegen deze stad uit te spreken? Je zou denken, dat het voor Jona een plezier zou zijn, om deze harde boodschap aan de Ninevieten te proclameren.

Maar, nee, Jona wil beslist niet naar die stad toe! Waarom? Omdat Jona God niet vertrouwde. Omdat Jona wist, dat, als hij Gods oordeel over deze stad zou uitspreken, dan zou het kunnen zijn, dat deze stad zich zou bekeren, en dat God in zijn mateloze liefde deze stad zou sparen en daar zijn vergevende liefde zou laten zien.

En daar was bij Jona geen plaats voor. Zoo een ommekeer in God, daar wou Jona niets van weten. Hij wilde alleen horen van gericht zonder genade! En daarom was hij gevluht. Omdat hij maar al te goed wist, dat er in het woord van God een kracht schuilt, die mensen kan doen bekeren en veranderen. En dat woord moest Ninive niet horen. Want anders kon het eens gebeuren, dat het woord Gods onder de mensen van Ninive ook zijn goede uitwerking zou kunnen hebben.

Dit mogelijkheid wilde Jona afsluiten. Ninive moest Ninive blijven! Haar ondergang moest doorgaan!

En zoo – uit protest tegen de mogelijkheid van Gods genade, en tegen de mogelijkheid van een krachtige uitwerking van het evangelie, weigert deze dominee Jona, zijn boodschap te brengen.

Hij kruipt aan boord van een schip, hij vlucht! En als er dan niets op de hand was, ging hij slapen. Maar God kun je niet ontgaan. Van God kun je niet vluchten! Hij volgt je stap voor stap.

En God ging ook Jona achterna. Hij liet een razende storm over het schip komen. En de heidense schepelingen, zij gingen bidden - en Jona slaapt. **De wereld bidt – en de kerk slaapt.**

Maar het einde van deze geschiedenis was echter deze, dat God Jona op een hardhandige wijze arresteerde. Want op dat schip kwam hij nooit op de plaats van zijn bestemming! En zoo zou Gods plan niet uitgevoerd kunnen worden. En dan zou de goddelijke opdracht verhinderd worden. En dat kon toch niet!

En zoo is het gebeurd, dat Jona in de zee geworpen werd. Hij werd opgeslokt door een vis. En dan, - in zijn hoogste nood bidt hij om behoud! En zie, God redt hem. God redt Jona uit deze dodelijke crisis!

Maar wat moet er nu gebeuren? Wat moet God nu met zo een vluchteling-profeet beginnen? Mensen zouden zoo een vluchteling makkelijk aan de kant zetten en zeggen: Met hem kun je niets meer beginnen. Maar God is anders!

Mensen met verspeelde kansen, mensen met verknoeide levens, die kan God nog gebruiken! Ook al wanneer het spoedig blijkt, dat Jona, die door Gods genade gered werd, zelfs niets verandert is ten opzichte van Ninive. Toch gaat God hem gebruiken.

Er word wel is gezegd: Met boze honden kun je geen hazen vangen! Maar ook hier handelt God anders dan de mens.

Voor de tweede mal krijgt Jona zijn oproep: Ga naar Ninive! Predik daar het woord, dat ik U gegeven heb.

Zoo wordt Jona voor de tweede mal geroepen. Maar niet alleen Jona! Bent U dat ook niet en ik? Zijn wij dan ook niet voor de tweede en derde en zoo veelte mal geroepen? Hoe vaak zijn **wij ook** al niet gevlucht uit de dienst van onzen koning? Hoe vaak heeft hij ons niet moeten terug halen en terug brengen op het rechte spoor?

De kerk! God heeft van de kerk gezegd, dat de kerk moet zijn een licht in de wereld, dat de kerk er is, om de boodschap over te brengen aan de wereld. Maar hoe vaak gebeurt het niet, dat wij als gemeente van onzen Heere Jezus Christus ons opsluiten in ons zelf – en wij laten de wereld vergaan. In plaats ervan, dat wij midden in de wereld gaan staan, om de mensen door woord en daad te vertellen, dat Christus gekomen is als Heiland en Heer. In plaats daarvan zitten wij vaak rustig en gezellig aan de kant, in afwachting hoe God de stad, de wereld verwoesten zou.

Die gedachte moet bij ons weg! En van die gedachte moet ook Jona los komen! Naar de buurman moeten wij gaan en moeten wij zeggen, dat het zoo niet langer kan! Veertig dagen, dan word Ninive onderste boven gekeerd.

Maar wat een barmhartigheid van God, dat in plaats van ons vluchtelingen te verwerpen, dat hij ons telkens weer terug roept tot zijn dienst. Net zoo als met Jona!

Welnu, **uiteindelijk gaat Jona naar Ninive**. En dan staan wij in deze geschiedenis voor twee dingen, voor **twee wonderen**, die haast onverklaarbaar zijn.

In de eerste plaats: Daar loopt een jood, een jood, heen en weer, door de straten, door de stegen, over de pleinen van Ninive. En overal roept hij tegen de huizen en tegen de mensen, dat het binnen veertig dagen uit is met Ninive.

Stelt U het eens voor, dat op het hoogtepunt van de Hitlertijd een jood door Nazi-Berlijn opgetrokken was en tegen iedereen gezegd had: In veertig dagen is het met Duitsland afgelopen.

Zoo iets is hier gebeurd!

Die man in Berlijn had geen uur meer geleefd. De Gestapo had hem onschadelijk gemaakt of het volk had hem het zwijgen opgelegd. Well, zoo iets is er met Jona gebeurd.

Daar was ook een wereldstad op het toppunt van haar macht, dronken van overwinningen – en toch blijven zij toezien, dat een jood door de straten loopt te zeggen: Binnen veertig dagen zal God deze stad verwoesten!

Is dat geen wonder? Geen mens belacht hem – en zij zeggen ook niet: Hij is getikt! Zij doen geen aanslag op zijn leven. Zij luisteren. en zij bekeren zich. En zij nemen die boodschap ter harte. Dat is het eerste wonder!

En, gemeente, het geheim daarvan is dit: Als Jona optrekt door die stad, dan gaat God met hem mee! God staat naast Jona! God blijft bij hem. En dat geeft kracht. En dat geeft ook een zegenrijke prediking.

Zoo, gemeente, gaat de Heere Jezus vandaag ook met allen mee, die de boodschap van zijn rijk in deze wereld uitdragen. Dat heeft hij ons toch beloofd, juist in verband met de verkondiging van het evangelie heeft hij gezegd: Zie, zie ik ben met u al de dagen tot aan het einde der wereld.

Als U optrekt, dan trekt hij met u mee! Als U spreekt, dan spreekt hij! Als U handelt, dan handelt hij! Is het dan niet ontstellend, gemeente, dat wij vaak uit angst voor de mensen God loslaten en zijn boodschap doen zwijgen, terwijl God voor ons uit gaat? Wat zou ik mij vrezen, wat mensen mij kunnen doen, want God is bij mij. Zijn hand sterkt mij!

En het tweede wonder, gemeente, is, dat Jona ondanks zijn verkeerde houding ten opzichte van Ninive, dat Jona toch noch succes heeft. Eigenlijk moesten wij zeggen, volgens Jona, had hij juist geen succes. Want volgens Jona was alles mislukt, want deze mensen van Ninive geloofden het oordeel woord van God, en zij hebben zich bekeerd. En juist dit resultaat wou Jona niet zien!

Hij had het al zien aankomen. En daarom was hij gevlucht. Hij was doods benauwd, dat zijn boodschap zou kunnen inslaan. Dat God deze stad sparen zou. En dat wou Jona niet zien!

Wat staan hier zender en zendeling toch heel scherp en heel vreemd tegenover elkaar! Jona heeft misschien de tekst van zijn preek goed geleerd. Maar het goddelijk verband en de goddelijke genade rijke inhoud daarvan heeft Jona niet gezien.

Er leeft in deze profeet zoo ontzettend weinig van het hart van God. Want het hart van God is zoo, dat er achter zijn oordeel aankondiging een onbegrensde zee van liefde en genade ligt.

Nog veertig dagen, dan word Ninive onderste boven gekeerd. Dat is het brandende vuur van Gods gericht! Maar dat is gelukkig het laatste woord nog niet. Inderdaad, Gods oordeel kan wel het laatste woord zijn, als wij zijn zondaarsliefde verwerpen, als wij niet vanuit zijn genade willen leven, dat is zijn oordeel woord wel zijn laatste woord!

Maar in deze boodschap van God aan de inwoners van Ninive was het oordeel het laatste niet! Want door deze aankondiging, die zoo hopeloos klinkt, wil God zijn laatste woord van genade spreken!

Zie, zoo, zoo is het hart van God! En daar is zo weinig van te zien bij deze profeet Jona.

Het hart van dominee Jona is verbitterd. Hij kent geen vergeving. Zijn ziel wordt verteerd van maar een verlangen: O God, laat Ninive toch ondergaan!

En zoo gaat hij de stad in en grimmig predikt hij tegen de huizen en tegen alle mensen zonder liefde, en zonder hoop en zonder bewogenheid. Zoo galt zijn stem door de stad heen: “Nog veertig dagen – dan is het afgelopen, ha, ha, ha”!

Nog 40 dagen! God heeft Jona gezonden. god heeft hem een boodschap mee gegeven. Maar de boodschapper hier is een karikatuur van zijn zender. En toch, toch is het wonder gebeurd!

Deze onsympathieke profeet heeft toch de mensen van Ninive kunnen bereiken: Zijn boodschap sloeg in op hun hart, van de grootsten onder het volk tot de kleinsten toe, tot onder de dieren toe. En de stad word gered – ondanks zijn in veel opzichten heidense reacties. toch word de stad gered!

Hoe is het mogelijk? Maar ja, boven de gestalte van Jona: droeflijk, onhartelijk, boven Jona, daar horen wij de lach van God, de lach, waardoor hij in genade de zondaar vergeeft.

En hoe Jona het ook doet – en hij is ons zeker niet tot een voorbeeld! – toch brengt hij met allerlei zonde en zwakheid de boodschap van God over.

Jona is een microfoon, een slechte microfoon, maar toch een microfoon, waardoor God tot het hart van Ninive spreekt. en door Jona, ik zou haast zeggen, ondanks Jona, verbindt God zich aan dat gepredikte woord, zodat God in dat woord de huizen en harten van Ninive te binnen gaat.

Voor je oog kun je het haast zien gebeuren: De kinderen houden op met hun spelletjes en zij gaan naar huis en zij vragen: Moeder, wat gaat er nu gebeuren?

En de ouden van dagen, die op de hoek van de straten staan te luisteren, zij hangen hun hoofd beschaamt. Zij gaan, om hun kinderen en kleinkinderen te vertellen van het komende oordeel van God.

En de timmerman, de metselaar, de schilder, zij komen van hun steigerwerk af en zij gaan bedrukt naar huis.

En de kooplieden in de markt, ze pakken hun goederen in en zij gaan weg, want de klanten zijn al lang verdwenen.

Het woord van God dringt in, tot zelfs in het paleis. Iedereen is er ontroerd van, want de bliksem van God is ingeslagen! Het is blijven haken in hun harten – en het houdt de gedachten in zijn greep: Nog veertig dagen, dan is het uit!

Er wordt een koninklijke proclamatie uitgeroepen, een algemeen vasten. Iedereen wordt opgewekt, om te bidden tot de God van Jona. Zoo wordt heel de stad tot een groot rouw gebied: alle feestelijkheden worden verboden.

En tegelijkertijd is het een periode van inkeer en omkeer. En iedereen moet rekenschap geven van zijn eigen slechte daden.

En hoe is dat alles te verklaren? Is Ninive door Jona bekeerd? Ach nee! Hij was meer een harteloze, eigenwillige staa – in – de – weg. En toch – alleen door en juist door de kracht van het evangelie heeft Gods genade daar in Ninive zijn triomf gehaald.

Niet de boodschapper heeft het gedaan. De boodschapper kan het nooit doen, maar alleen de boodschap. Daarin ligt de overwinning. Of nog beter gezegd: in de geest van God, die zich in en door de boodschap mee werpt.

Gemeente, wanneer zullen wij dan ophouden met onze klein gelovigheid ten opzichte van de kracht van het evangelie? Wij klagen, dat de mensen tegenwoordig niet meer te bereiken zijn met het evangelie. Dat zij voor het heil in Christus niet meer vatbaar zijn. en als er iemand dan toch van begint, dan halen wij de schouders op en wij zeggen: Er komt toch niets van terecht!

Waar is dan ons geloof in de kracht van het woord van God? Dat moeten wij doch in Jona zien, ten goede van Jona, dat hij geloofde in de kracht van het woord van God.

En op de ellendige manier, waarop Jona zijn preek geleverd heeft en zijn boodschap overbracht, heeft God daar door harde harten doen opengaan en trotse hoofden daarvoor doen buigen.

Wet U, wat het merkwaardige is? Deze heidense koning zegt: Wie weet, God mocht zich omkeren – en berouw krijgen. Met andere woorden: Hij houdt er aan vast, dat het ultimatum van God zijn voorlaatste woord kon zijn. Dat er nog een kans is op behoud. Dat God berouw kan krijgen over zijn eens gegeven oordeelwoord. Hij geloofd in de mogelijkheid van behoud.

En inderdaad, gemeente, inderdaad: God voert het oordeel niet uit!

En daaruit blijkt, gemeente, dat onze God niet de onveranderlijke stenen God van de heidenen is. Dat hij geen stuk graniet is. Dat hij ook niet de onbewogen beweging van de filosofen is. Maar dat onze God de levende God is, die een hart heeft, die recht is in al zijn weg en werk, maar die in zijn recht zijn liefde toont. De God, die, wanneer hij zijn oordeel afkondigt, ook een weg weet te vinden naar zijn laatste woord van vergeving en verlossing door Jezus Christus.

Er zal wel grote spanning zijn geweest in Ninive die veertig dagen: Heel de stad bad om behoud! En de profeet Jona? Waar bleef hij?

Hat zat er ergens bij aan de rand van de stad, onder zijn afdakje. Hij zat ook te bidden, maar heel anders: “O God, laat Ninive toch ondergaan”!

Maar het gebed van de mensen van Ninive klom op tot God in de hemel, met steeds groeiende spanning, naar mate die veertig dagen voorbij gingen. En toen eindelijk kwam het twaalfde uur, de laatste dag.

U zult het met mij eens zijn, dat Ninive die straf van God meer als verdiend had. Als die stad in puin geworpen was, hadden wij de hand op de mond moeten leggen.

Maar God is altijd blij, als hij mensen redden kan. Hij heeft geen behagen aan de dood van goddelozen en in het ondergaan van zijn wereld. Dat is de heerlijkheid van onzen God, dat hij een hart heeft. Als mensen hem om genade smeken, dan is hij blij, om zijn genade te laten zien. Wat een blijdschap: Ninive is bekeerd en gered!

Maar dominee **Jona**, die zelf ook uit de dood gered is, hij **blijft onveranderd**. Want als de veertig dagen om zijn, en de stad gespaard is, dan wil hij liever sterven dan leven. Hij kan niet geloven in een wereld, waarin God genade triomfeert over zijn oordeel. Het leven en zijn roeping als profeet is hem zinloos geworden. De wereld is te klein voor hem en Ninive beide!

En nu God voor Ninive gekozen heeft, nu wil hij uit de weg (en uit het leven). Zoo protesteert hij tegen God. Wan kan een mens toch ontzettend klein zijn!

Maar, laten wij ons, gemeente, laten wij ons niet blind staren aan Jona en aan de inwoners van Ninive! Want **dit treft ons ook**. Noch veertig dagen, dan word Emlichheim en Amsterdam en New York en Grand Rapids, noch veertig dagen, dan word Emlichheim onderste boven gegooid. Het komt niet op een dag aan. Het komt ook niet op een jaar aan. Maar eenmaal zal de wereld wel in brand staan. En wie lacht dan nog? –

Wij wisten het altijd, dat het een keer uit zal zijn met dit soort van leven. Maar nu met de Atoombeweging behoeft het maar even verkeerd te gaan, dan komt de verwoesting! Een van deze komende dagen komt het oordeel. En dat moeten wij zeggen aan onze familie en bureu en naasten. Wij moeten zeggen: Nog veertig dagen!

Nog veertig dagen! **Is God dan toch uiteindelijk een God zonder genade?** En God zonder barmhartigheid? Dat kunnen wij nooit zeggen, gemeente. Want deze God staat al zoo veel eeuwen en zoo veel jaren ons het heil in Christus aan te bieden. Zoo lang heeft hij het al gedaan. Zoo hoog de hemel is boven de aarde, zoo groot is zijn goedertierenheid. Zoo ver het oosten van het westen, zoo ver is zijn barmhartigheid.

Maar als wij dit, als wij zijn genade niet willen accepteren, dan krijgen wij ook, wat wij gekozen hebben, namelijk een bestaan zonder God. Maar dan moet ook elk verwijt aan het

adres van God verstommen. Dan kunnen wij de ellende van ons leven alleen ons zelf toe schrijven.

Nog veertig dagen, dat is God zijn ultimatum! Maar het is zijn laatste woord nog niet. Het is zijn voorlaatste woord. Want achter de puinhopen van Emlichheim en Amsterdam en New York en Grand Rapids, daar achter zie ik een nieuwe stad verrijzen, waar niemand meer verdriet heeft, waar Jezus voor eeuwig konink is. Waar heel een nieuwe cultuur zal opbloeien.

Maar ook het oordeelwoord van God is op een na het laatste woord. Het laatste woord is een lachende nieuwe hemel. Het juichend woord uit heel het boek Jona is dit: God deed het niet. Hij deed het niet!

En gemeente, wie vandaag deze boodschap hoort, wie het evangelie geloofd, mag dit weten: God doet het niet!

Het oordeel van God is door Jezus Christus aan ons voor eeuwig voorbij gegaan. Want als die dag van gericht komt, dan is die rechter mijn vriend door en in Jezus Christus. Die God, die tegen de wereld zegt: "Nog veertig dagen", dat is diezelfde God, die tegen ons zegt: Ik heb U lief gehad met een eeuwige liefde!

Daarom kunt u, gemeente, in al de moeilijkheden, in al de onzekerheden, in al de ongelooflijk moeilijke raadselen van ons leven, kunnen we toch rustig gaan slapen. Ook al worden wij nooit weer wakker. Wij kunnen rustig slapen, want ook voor ons geldt dit woord: God doet het niet – om Christus wil.

Maar – waar is dan het recht van God? Op Golgotha heeft God met ons naar recht gehandeld, in Jezus Christus! God doet het niet, om Christus wil.

Vanmiddag hebben we weer, gemeente, gekeken in deze spiegel. Wat hebben we daar gezien? Ninive, door Jona bekeerd? Ach, nee! Ninive – door Gods genade bekeerd!

Maar, hebben wij ook in de inwoners van Ninive ons zelf leren kennen? en hebt U ook U zelf herkend in Jona, de vluchteling profeet?

Heus, gemeente, het is soms echt om te huilen, hoe wij soms tegenover de wereld staan, precies zoo als Jona tegenover Ninive!

En toch wil God zijn genade triomfen halen in en door ons, en als het moet, ook ondanks ons. Zoo staat het in het boek van Jona.

Wat een humeur, een goddelijke humeur, wat een gelach, een hemels gelach!

Laten wij dan blijmoedig zijn en ons bekeren van onze zonde en ons weer terug keren tot onze God – en met deze God de wereld ingaan, om te getuigen van het oordeel, dat door genade overwonnen wordt.

Nog veertig dagen! En God zal blij zijn, als vandaag weer veel mensen thuis komen.

Laat het zoo zijn door zijn woord en geest.

AMEN.

